

قوه مجریه و قانون اساسی

مؤلف:

جمعی از نویسندگان

به اهتمام:

پژوهشکده شورای نگهبان

فهرست مطالب

- شاخص‌های فقهی حقوقی استقلال دولت؛ با تأکید بر حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران ۱
سیدمحمد مهدی غمامی، علیرضا نصرالهی نصرآباد، امین‌الله پاک‌نژاد
- معیارهای تشخیص و محدوده امور تقنینی و اجرایی در آراء شورای نگهبان ۲۵
سیدمحمدهادی راجی، محمد برومند
- بررسی تطبیقی تفکیک ماهوی قوای مقننه و مجریه در رویه‌ی مراجع صیانت از قانون اساسی ایران و فرانسه ۴۹
محمدرضا ویژه
- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و نظام برنامه‌ریزی ۷۷
ولی رستمی، محمود ابراهیمی
- نظارت بر مقررات دولتی (اصول ۸۵ و ۱۳۸ قانون اساسی) ۱۰۱
عباسعلی کدخدایی، ابوالفضل درویشوند
- تحلیل نقاط ابهام تصویب اساسنامه‌ها به وسیله دولت مبتنی بر اصل ۸۵ قانون اساسی ۱۱۹
وحید حیدری، محسن ابوالحسنی، علی فتاحی زفرقندی
- آسیب‌شناسی مغایرت‌های تصویب‌نامه‌های دولت در رسیدگی رئیس مجلس شورای اسلامی ۱۳۷
سیدمحمد مهدی غمامی، فرید محسنی
- اعمال نظارت‌ناپذیر قضایی دولت ۱۵۹
علی‌اکبر گرجی آزندریانی، جعفر شفیعی سردشت
- صلاحیت شورای عالی اداری در تأسیس، ادغام و انحلال دستگاه‌های اجرائی ۱۷۹
اکبر طلابکی طرقي، یحیی مزروعی‌ایبانه

درآمدی بر تکلیف دولت در «حذف تشکیلات غیر ضرور» ۲۰۳

محمد قاسم تنگستانی، مهدی مرادی برلیان

حدود صلاحیت قوای مقننه و مجریه در تصویب قراردادهای بین‌المللی ۲۲۷

توکل حبیب‌زاده، حسین خلف‌رضایی

معضل انتخاب رئیس کل بانک مرکزی در نظام حقوق اساسی ایران؛ سرگذشت و چشم‌انداز ۲۴۷

محمد جواد رضایی‌زاده، حامد نیکونهاد، حسین آئینه‌نگینی

حدود دخالت دولت در سازمان تأمین اجتماعی با تأکید بر استقلال اداری و مالی ... ۲۶۹

زینب عصمتی، حامد کرمی

مقدمه

قوه مجریه به‌عنوان یکی از ارکان اصلی نظام جمهوری اسلامی ایران، جایگاهی بنیادین در ساختار حقوقی و اجرایی کشور دارد. قانون اساسی جمهوری اسلامی، ضمن ترسیم جایگاه این قوه، آن را به‌عنوان بازوی اجرایی نظام و مسئول اجرای قوانین معرفی کرده است. در عین حال، ارتباط قوه مجریه با سایر ارکان حکومت، به‌ویژه مقام رهبری و قوای دیگر، در قالب اصول متعدد قانون اساسی مشخص شده است. این ارتباط، ترکیبی از همکاری و نظارت را به تصویر می‌کشد که هم‌زمان، تضمین‌کننده انسجام نظام و پیشگیری از انحراف از اصول قانون اساسی و اصل تفکیک قوا است.

در این چارچوب، تبیین حدود صلاحیت‌ها و وظایف قانونی قوه مجریه اهمیتی مضاعف پیدا می‌کند. چرا که تفکیک و تعریف دقیق این حدود، از یک‌سو مانع از تجاوز به حریم سایر قوا می‌شود و از سوی دیگر، از بروز خلأهای اجرایی و تداخلات غیرضروری جلوگیری می‌کند. از این رو، پرداختن به ابعاد حقوقی و فقهی این حوزه و بررسی چالش‌های پیش‌رو، ضرورتی انکارناپذیر برای پژوهشگران و دانشجویان حقوق عمومی است.

کتاب حاضر، مجموعه‌ای از مقالات علمی و پژوهشی است که به بررسی ابعاد گوناگون قوه مجریه در نظام جمهوری اسلامی ایران پرداخته است. این اثر در چهار محور کلی ساختار، صلاحیت‌ها، نظارت‌ها و چالش‌ها تدوین شده و تلاش دارد تا ضمن ارائه تحلیل‌های تطبیقی و بررسی نقاط قوت و ضعف، راهکارهایی برای ارتقای کارآمدی نظام اجرایی کشور پیشنهاد کند. مقالات این مجموعه، از یک‌سو به مسائل نظری نظیر شاخص‌های استقلال دولت و تفکیک ماهوی قوای مقننه و مجریه پرداخته‌اند و از سوی دیگر، مباحث کاربردی مانند نظارت بر مقررات دولتی، تداخل وظایف قوا و ابهام‌های قانونی در تصویب‌نامه‌ها را مورد واکاوی قرار داده‌اند. همچنین، مسائل مهمی چون نظام برنامه‌ریزی، نقش شورای عالی اداری و تکلیف دولت در حذف تشکیلات غیرضرور، از منظر حقوق اساسی بررسی شده‌اند.

این اثر، نه تنها منبعی ارزشمند برای پژوهشگران و دانشجویان حقوق عمومی محسوب می‌شود، بلکه بستری مناسب برای گفت‌وگوی علمی و ترویج تحقیقات بیشتر در زمینه حقوق اساسی و اجرایی فراهم می‌آورد. امید است که این مجموعه بتواند به سهم خود، گامی مؤثر در ارتقای فهم عمومی و تخصصی از نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران و چالش‌های آن بردارد.

گفتنی است مجموعه مقالات کتاب حاضر، پیش از این در شماره‌های مختلف فصلنامه علمی پژوهشی دانش حقوق عمومی توسط پژوهشکده شورای نگهبان گردآوری و منتشر شده است و اینک پس از تجمیع موضوعی و تدوین در قالب یک اثر علمی منسجم به دانشجویان، پژوهشگران و صاحب نظران حقوق عمومی ارائه می‌شود. مطالب بیان شده در مقالات لزوماً بیانگر نظرات پژوهشکده شورای نگهبان نبوده و صرفاً ایده و نظرات نگارندگان آنها می‌باشد.

پژوهشکده شورای نگهبان

زمستان ۱۴۰۳